

Otázky ke zkoušce z předmětu Základy obecné a srovnávací pedagogiky
Přednášející :

PaedDr. Bohumíra Šmahelová, CSc.

1.ročník, 1. semestr

1. Pedagogika, její předmět. Základní pojmy pedagogiky. Pedagogika jako normativní, explorativní a explanační teorie. Struktura pedagogické vědy, vztah pedagogiky k jiným vědám.
2. Pedagogický výzkum a jeho metodologie.
3. Cíle výchovy.
4. Formy výchovy.
5. Prostředky výchovy.
6. Funkce výchovy.
7. Antropogenní činitelé výchovy – pedagog a vychovávaný jedinec.
8. Faktory rozvoje lidského jedince – dědičnost, prostředí a výchova
9. Způsob výchovy a výchovný styl
10. Rysy výchovy
11. Principy výchovy
10. Preprimární vzdělávání.
11. Primární a základní vzdělávání.
12. Vyšší sekundární vzdělávání.
13. Terciární a vysokoškolské vzdělávání.
14. Vzdělávání dospělých a distanční vzdělávání.
15. Vzdělávání a sociální stratifikace. Vzdělávání a trh práce.
16. Školní neúspěšnost v mezinárodní komparaci.
17. Rodiče a školy.
18. Cizí jazyky v českém a evropském vzdělávání.

Literatura :

- BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Ostrava
GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s.
ISBN 80-85931-79-6
- HOLOUŠOVÁ, D. a kol. *Základy pedagogiky I*. Olomouc : UP, 1979, 89 s.
ISBN 80-7067-332-X
- JŮVA, V.-JŮVA, V. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1995, 95 s.
ISBN 80-85931-06-0
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997. 495 s.
ISBN 80-7178-170-3
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha : Portál, 2000. 269 s.
ISBN 80-7178-399-4
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, 2002. 481 s.
ISBN 80-7178-631-4
- PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha : Portál 1999. 319 s.
ISBN 80-7178-290-4
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*.
Praha: Portál, 1995, s.292. ISBN 80-7178-029-4
- VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Velký Šenov : Nakladatelství H&H.
, 2000, 175 s. ISBN 80-86022-79-X.

1. Pedagogika, její předmět. Základní pojmy pedagogiky. Pedagogika jako normativní, explorativní a explanační teorie.

Pedagogika – věda o edukaci.

Předmět pedagogiky.

Základní pojmy pedagogiky : výchova , vzdělávání, učení, edukace, edukační realita, edukační prostředí. Rozdíl mezi výchovou a socializací.
Výchova jako záměrné působení na rozvoj osobnosti jedince. Rysy výchovy.
Výchova v širším a užším slova smyslu.

Pedagogika je teorií normativní, explorativní (exploratio = zkoumání) a explanační (explanatio = vysvětlení).

Úkoly : Na základě prostudované literatury vysvětlíte výše uvedené pojmy. Pokuste se srovnat pojetí jednotlivých autorů. Úkol zpracujte písemně.

Literatura :

HOLOUŠOVÁ, D. a kol. *Základy pedagogiky I.* Olomouc : UP, 1979, 89 s.
ISBN 80-7067-332-X

JŮVA, V. sen. & jun. *Úvod do pedagogiky.* Brno : Paido, 1997,
108 s. ISBN 80-85931-39-7.
Str. 7-9, 26-33

JŮVA, V.-JŮVA, V. *Úvod do pedagogiky.* Brno : Paido, 1995, 95 s.
ISBN 80-85931-06-0

JŮVA, V. et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium.*
Brno : Paido, 2001, 118 s. ISBN 80-85931-95-8

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky .* Praha: Portál, 2000. 269 s.
ISBN 80-7178-399-4
Str. 13-20.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika.* Praha : Portál, 2002. 481 s.

ISBN 80-7178-631-4.
Str. 32-72

VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Velký Šenov : Nakladatelství H&H.
2000,175 s. ISBN 80-86022-79-X.
Str. 17-26

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*.
Praha: Portál, 1995, s.292. ISBN 80-7178-029-4

2. Struktura pedagogické vědy, vztah pedagogiky k jiným vědám.

Charakteristika jednotlivých konstituovaných disciplín pedagogiky.

- Obecná pedagogika
- Dějiny pedagogiky a dějiny školství (dějiny výchovy)
- Srovnávací pedagogika
- Sociální pedagogika
- Speciální pedagogika – somatopedie, etopedie, logopedie, psychopedie, tyflopedie, surdopedie
- Obecná didaktika
- Teorie výchovy
- Filozofie výchovy
- Pedagogická diagnostika
- Pedagogická evaluace
- Teorie řízení školství (školský management)
- Oborové didaktiky
- Teorie učitelské profese (pedeutologie)

Podle věkových období, institucí a organizací rozlišujeme dílčí pedagogické obory , např.:

- předškolní pedagogiky
- školní pedagogika
- vysokoškolská pedagogika
- pedagogika dospělých (andragogika)
- gerontopedagogika
- muzeopedagogika
- bibliopedagogika
- divadelní pedagogika
- pedagogika volného času
- mediální pedagogika

- podniková pedagogika
- pedagogika rodinná
- pedagogika volného času

Při řešení komplexní problematiky výchovy pedagogika úzce spolupracuje s vědami společenskými, přírodovědnými i technickými.

Úkoly : Charakterizujte jednotlivé pedagogické disciplíny.

Uved'te příklady společenských, přírodních i technických věd, se kterými pedagogika spolupracuje.

Která významná témata řeší současná pedagogika ?

Literatura :

JŮVA, V. sen. & jun. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1997,
108 s. ISBN 80-85931-39-7.
Str. 17-24

JŮVA, V.-JUVA, V. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1995, 95 s.
ISBN 80-85931-06-0

JŮVA, V. et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*.
Brno : Paido, 2001, 118 s. ISBN 80-85931-95-8

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. 269 s.
ISBN 80-7178-399-4
Str. 23-176

VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Velký Šenov : Nakladatelství H&H.
2000, 175 s. ISBN 80-86022-79-X.
Str. 136-139

HOLOUŠOVÁ D. a kol. *Základy pedagogiky I*. Olomouc : UP, 1979, 89 s.
ISBN 80-7067-332-X

3. Pedagogický výzkum a jeho metodologie

Pod pojmem výzkum se chápe **vědecká činnost, která se zabývá popisováním, analyzováním a vysvětlováním pedagogické reality.**

Výzkum : základní, aplikovaný, empirický, akční.

Dva zdroje výzkumu : historie a současná pedagogická praxe.

Metody pedagogického výzkumu

Metody = postupy, prostředky, nástroje, které používáme, abychom dosáhli určitého cíle.

Vlastnosti výzkumu : věrohodnost
validita
reliabilita
reprezentativnost

Pozorování. Definice, předmět pozorování, metodika – stanovení cíle, plán, projekt
Pozorování, záznamy a vyhodnocování dat. Předvýzkum. Etapy pozorování.

Základní druhy pozorování : krátkodobé – dlouhodobé
přímé – nepřímé
zjevné – skryté
zúčastněné – nezúčastněné
strukturované – nestrukturované

Pokus (experiment) – zkoumání záměrně navozených pedagogických jevů
v předem připravených a přesně kontrolovaných
podmínkách.

Experiment : přirozený
laboratorní

Rozhovor (interview) – řízený
improvizovaný

Dotazník (anketa) - výhody této metody
- nevýhody

Druhy otázek : uzavřené, polootevřené, otevřené

Škálování - škály numerické
grafické
kategoriální

Analýza edukačních produktů

- žákovských prací
- materiálů, které odrážejí práci učitele
- dokladů o činnosti školy jako celku

Pedagogické měření (edukometrie)

- didaktické testy pro měření vzdělanostního rozvoje
- fyziologické testy (např. v oblasti tělesné , umělecké výchovy)

Sociometrie – měření interpersonálních vztahů preferencí hlavně v malých sociálních skupinách.

Zjišťování : intenzity mezilidských vztahů
postavení jedince ve skupině
integrace skupiny

Grafická technika : sociogram

Projektivní techniky – cenný diagnostický nástroj, ale jejich používání vyžaduje Speciální výcvik a zkušenosti s interpretací odpovědí.

Metoda se opírá o předpoklad, že osoba, která se má vyjádřit k neúplným nebo nejednoznačným podnětům, promítá do svých odpovědí a výtvorů vnitřní stavy, pocity, zkušenosti, které si buď neuvědomuje, nebo se je snaží skrýt.

Varianta založená na kresbě, příběh bez konce apod.

Úkoly : Na základě studia literatury vysvětlete pojem věrohodnost výzkumu
validita
reliabilita
reprezentativnost.

Vysvětlete metodu experimentu v pedagogice. Vzorek experimentální a kontrolní.

Vysvětlete, jak vypadá v dotazníku otázka uzavřená, polootevřená, otevřená, škály. Uveďte příklady.

Uveďte příklady dlouhodobého a krátkodobého pozorování, výhody pozorování skrytého. Co znamená pojem pozorování zúčastněné ?

Literatura

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky* . Praha : Portál, 2000,269 s.
ISBN 80-7178-399-4
Str.188-192

GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice* . Brno, Paido, 1996

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*.
Praha: Portál, 1995, s.292. ISBN 80-7178-029-4

JŮVA, V. sen. & jun. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1997, 108 s.
ISBN 80-85931-39-7.

JŮVA, V.-JŮVA, V. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1995, 95 s.
ISBN 80-85931-06-0

JŮVA, V. et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*.
Brno : Paido, 2001, 118 s. ISBN 80-85931-95-8

MAŇÁK, J. a kol. *Kapitoly z metodologie pedagogiky*. Brno : MU, 1994, 125 s.
ISBN 80-210-1031-2

4. Cíle výchovy

Cíl – základní pedagogická kategorie, kategorie historická. Mění se s epochou, státem, filozofií, kulturou společnosti.

Pedagogická teleologie se zabývá otázkami výchovných cílů.

Společenská a pedagogická podmíněnost cílů výchovy.

Konkretizace cílů výchovy.

Konkretizace cílů školy v ČR. Kurikulum, standardy, vzdělávací programy, osnovy, učební plán.

Třídění a klasifikace výchovných cílů.

Cíle : individuální a sociální
obecné a specifické
teoretické a praktické
materiální (informativní) a formální (formativní)
abstraktní a konkrétní
adaptační a anticipační
autonomní a heteronomní

Základní funkce cílů výchovy podle B. Blížkovského : orientační a anticipační
motivační a stimulační
realizační
regulační
(Blížkovský, 1992, s.121-122)

Úkoly : Charakterizujte dvojice výše uvedených cílů.

Vysvětlete základní funkce cílů výchovy.

**Jaká jsou kritéria taxonomie výchovných cílů podle B. Blížkovského ?
(Blížkovský, 1992, s. 128-133)**

Jak jsou charakterizovány cíle výchovy v tzv. kurikulu ?

Ve kterých dokumentech jsou konkretizovány cíle výchovy v ČR ?

Literatura

BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amonium servis, 1992, 303 s. ISBN 80-85498-18-9

JŮVA, V. sen. & jun. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1997, 108 s. ISBN 80-85931-39-7.

JŮVA, V.-JŮVA, V. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1995, 95 s. ISBN 80-85931-06-0

JŮVA, V. et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno : Paido, 2001, 118 s. ISBN 80-85931-95-8

VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Velký Šenov : Nakladatelství H&H. 20000, 175 s. ISBN 80-86022-79-X.

HOLOUŠOVÁ, D. a kol. *Základy pedagogiky I*. Olomouc : UP, 1979, 89 s. ISBN 80-7067-332-X

5. Funkce výchovy

Z výše uvedených cílů výchovy vyplývají funkce výchovy.

- Příprava k sociálním rolím : výchova občana
pracovníka
partnera
uživatele a tvůrce hodnot (materiálních i kulturních)
uživatele volného času
účastníka dopravy
ochránce prostředí

- Rozvoj základních kvalit osobnosti : vědomosti
dovednosti a návyky
schopnosti
postoje ke skutečnosti
potřeby a zájmy
chování

charakterové vlastnosti

Rozvoj v kulturních oblastech : filozofie a náboženství
věda a technika
umění
morálka, právo a politika
sport

Podle těchto oblastí kultury bývají rozlišovány tzv. **složky výchovy**.

Úkoly : Prostudujte příslušnou kapitolu týkající se funkce výchovy.
(JÚVA).

Uved'te jednotlivé složky výchovy a jejich cíle a úkoly.

Na konkrétních příkladech uveďte, jak jsou jednotlivé složky výchovy propojeny (např. souvislost výchovy mravní, pracovní a ekologické, rozumové, ekologické a estetické apod.).

Literatura :

JÚVA, V. sen. & jun. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1997, 108 s.
ISBN 80-85931-39-7.

JÚVA, V.-JÚVA, V. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1995, 95 s.
ISBN 80-85931-06-0

6. Formy výchovy

- **Školní výchova** : vyučování
mimovyučovací aktivity
vliv školního prostředí (pedagogicky adaptovaného prostředí)

- **Mimoškolní výchova** : ve společenských organizacích
kulturních institucích
hromadnými sdělovacími prostředky
- **Rodinná výchova** : veřejným míněním rodiny
zájmovou orientací rodiny
rodinnými aktivitami
- **Sebevýchova** : autodiagnostika
automotivace
autodidaxe
podíl na různých aktivitách

Úkoly : **Charakterizujte jednotlivé formy výchovy**
Vysvětlete pojem *mediální kompetence*.
Jak vysvětlíte intencionální a funkcionální působení hromadných sdělovacích prostředků ?
Jaký je vztah mezi heteroedukací a autoedukací ?
V čem vidíte podstatu spolupráce školy a rodiny ? Jaká jsou (nebo jaká by měla být) práva rodičů a jejich vliv na školy ?
(Srovnej s Průcha, 1999, s. 227-249)

Literatura

JŮVA, V. sen. & jun. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1997, 108 s.
ISBN 80-85931-39-7.

JŮVA, V.-JŮVA, V. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1995, 95 s.
ISBN 80-85931-06-0

PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha : Portál, 1999, 319 s.
ISBN 80-7178-290-4

7. Prostředky výchovy

Pro plnění cílů výchovy používáme různých prostředků. Ty působí buď **intencionálně** (záměrně), nebo **funkcionálně** (bezděčně).

K prostředkům výchovy patří např. :

- vyučování
- pedagogicky adaptované prostředí
- práce
- hra
- umění
- sport
- kolektiv

Úplný výčet výchovných prostředků nelze udělat, neustále s obohacují a rozvíjejí.

Úkoly : Srovnajte pojetí výchovných prostředků podle V. Jůvy a B. Blížkovského. Jaká je souvislost mezi formami, cíli a prostředky výchovy ?

Literatura : BLÍŽKOVSKÝ. B. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amonium servis, 1992, 303 s. ISBN 80-85498-18-9

Str. 140-157

JŮVA, V. sen. & jun. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1997, 108 s. ISBN 80-85931-39-7.

Str. 70-74

8. Antropogenní činitelé výchovy

Učitel a vychovávaný jedinec

- a) Učitel (pedagogický pracovník)** – profesionálně se zabývá výchovou a vzděláváním žáků, má k tomu požadovanou kvalifikaci a je pověřen výkonem této činnosti.

Učitel – iniciátor výchovného procesu.

Pro úspěšný výkon učitelské profese je nutné :

1. všeobecné vzdělání a široký rozhled filozofický, vědecký a kulturní
2. teoretické a praktické odborné vzdělání
3. vzdělání pedagogické a psychologické
4. hodnotová orientace
5. komunikativní dovednosti
6. organizační dovednosti
7. rétorické dovednosti
8. pedagogický takt
9. tvořivost
10. pedagogický optimismus
11. přísná spravedlnost
12. láska k žákům

Vychovávaný jedinec (dítě, žák i dospělý člověk)

Jsou nutné určité předpoklady pro úspěšné vzdělávání a výchovu.

Předpoklady fyzické : zdraví, zdatnost (nutné např. pro výkony v tělesné výchově, funkce smyslových orgánů)

Předpoklady psychické : vlohy, schopnosti nadání, motivace, zájmy, potřeby, aspirace ....

Předpoklady sociální : vlivy rodiny, přátel, styl výchovy ...

Úkoly : Zformulujte požadavky na chování učitele

- chování ve škole
- požadavky na soukromý život
- požadavky na veřejnou činnost učitele
- vlastnosti projevované ve vztahu k jiným lidem
- vlastnosti projevované ve vztahu k sobě samému
- vlastnosti v myšlení a vyjadřování
- vlastnosti povahové

Literatura :

HOLOUŠOVÁ, D. a kol. *Základy pedagogiky I.* Olomouc : UP, 1979, 89 s.
ISBN 80-7067-332-X

JŮVA, V. sen. & jun. *Úvod do pedagogiky.* Brno : Paido, 1997,
108 s. ISBN 80-85931-39-7.

JŮVA, V.-JŮVA, V. *Úvod do pedagogiky.* Brno : Paido, 1995, 95 s.
ISBN 80-85931-06-0

VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky.* Velký Šenov : Nakladatelství H&H.
20000, 175 s. ISBN 80-86022-79-X.

9. Pedagogické principy (výchovně vzdělávací zásady)

Princip : cílevědomosti
názornosti
přiměřenosti
uvědomělosti
trvalosti
aktivnosti

soustavnosti
systematičnosti
jednotného výchovného působení

Úkoly : Definujte, co jsou to principy.

Vysvětlete podstatu jednotlivých pedagogických principů.

**Uved'te, jak se během historie pedagogické principy vyvíjely.
(příklady jednotlivých myslitelů a období, např. principy, které
zdůrazňoval J.A. Komenský, J.J. Rousseau, Diesterweg, představitelé
pedagogického reformismu atd.)**

**Které principy jsou zdůrazňovány v současné době při alternativních
způsobech výuky (např. Angažované učení, Škola hrou, Zdravá škola ...)**

Využijte svých znalostí z předmětu Dějiny školy a pedagogiky.

Literatura :

JŮVA, V. sen. & jun. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1997, 108 s.
ISBN 80-85931-39-7.

JŮVA, V.-JŮVA, V. *Úvod do pedagogiky*. Brno : Paido, 1995, 95 s.
ISBN 80-85931-06-0

JŮVA, V. et al. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*.
Brno : Paido, 2001, 118 s. ISBN 80-85931-95-8

JŮVA, v. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994, 47 s.
ISBN 80-901737-0-5

JŮVA, V. sen. & jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997, 76 s.
ISBN 80-85931-43-5

SVOBODOVÁ, J., JŮVA, V. *Alternativní školy*. Brno : Paido 1996, 112 s.
ISBN 80-85931-19-2

10. Srovnávací pedagogika, její náplň, vývoj,

Srovnávací (též komparativní) pedagogika popisuje, analyzuje a vysvětluje vzdělávací systémy ve dvou nebo více srovnávaných zemích nebo regionech. Posuzuje vzdělávací systémy v kontextu historických, ekonomických, kulturních, náboženských a jiných faktorů. (Průcha, 2000, s. 38-39)

Smysl mezinárodní komparace vzdělávacích systémů.

Vývoj srovnávací pedagogiky.

Zakladatel srovnávací pedagogiky – osvícenec Marc-Antoine Jullien de Paris (1775-1848).

Vývoj srovnávací pedagogiky v českých zemích (K.F. Kořistka, J.L. Mašek, O.Kádner, A. Hrazdil, V. Pařízek, M. Cipro, J. Průcha ...).

Úkoly : Kdo potřebuje údaje z mezinárodní komparace vzdělávání ?

Mohou tyto údaje posloužit i nepedagogické veřejnosti (např. rodičům) a jak ?

Jakým způsobem mohou údaje získané srovnávacími výzkumy přispět ke zkvalitnění naší výchovně vzdělávací soustavy ?

Literatura : PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. 269 s.
ISBN 80-7178-399-4

PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha : Portál, 1999, 319 s.
ISBN 80-7178-290-4

VÁŇOVÁ, M. *Teoretické a metodologické otázky srovnávací pedagogiky*.
Praha : PedF UK 1998

11. Preprimární vzdělávání

Odpovídá českému označení **předškolní výchova (úroveň ISCED 0)**

Instituce preprimárního vzdělávání. MŠ jako samostatné instituce nebo integrace předškolní výchovy do primárních škol.

Míra účasti v preprimárním vzdělávání.

Délka preprimárního vzdělávání.

Pojetí preprimárního vzdělávání

Příklady a srovnání systémů preprimárního vzdělávání ve vybraných státech – Francie, Německo a Finsko.

Problémy preprimárního vzdělávání z pohledu mezinárodní komparace.

Úkoly : Vysvětlete pojem *míra účasti* v preprimárním vzdělávání.

Charakterizujte školský model a rodinný model preprimárního vzdělávání.

Srovnajte pojetí preprimárního vzdělávání ve Francii, Německu a Finsku. Pokuste se posoudit klady nebo zápory těchto systémů.

Literatura : PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha : Portál, 1999, 319 s.
ISBN 80-7178-290-4

12. Primární a základní vzdělávání

Primární vzdělávání (úroveň ISCED 1) – počátek systematického vzdělávání, počátek povinné školní docházky.

V ČR do ISCED 1 patří 1. stupeň ZŠ (1.-5. ročník) a speciální základní školy, vzdělávání ve zvláštní škole (stupeň 1. a 2.) a v pomocné škole.

Základní vzdělávání je složeno ze dvou částí : a) primární vzdělávání
b) nižší sekundární (ISCED 2).

Srovnání obsahů primárního a základního vzdělávání.

Zahajování primárního vzdělávání.

Délka primárního vzdělávání.

Časové dimenze obsahů v zdělávání.

Velikost škol, tříd.

Diferenciace žáků ve výuce.

Organizace výuky.

Zadávání domácích úkolů.

Žáci a učitelé z pohledu mezinárodní komparace.

Úkoly : Charakterizujte primární a základní vzdělávání. (Průcha,1999, s. 68)

Které předměty jsou zařazeny v učebních plánech primárních škol ?

Uveďte příklady rozdílů v jednotlivých zemích (v délce vzdělávání, v časových dimenzích, v diferenciaci žáků ve výuce, v zadávání domácích úkolů atd.).

Čím jsou ovlivněny postoje žáků ke vzdělání ? Uveďte svůj názor a srovnajte ho s výsledky mezinárodních komparativních výzkumů.

Literatura : PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha : Portál, 1999, 319 s. ISBN 80-7178-290-4

SPIPKOVÁ V. *Proměny primární školy a vzdělávání učitelů v historicko-srovnávací perspektivě*. Praha :Pedagogická fak. UK, 1997.

13. Vyšší sekundární vzdělávání Úroveň ISCED 3

Následuje po ukončení nižšího sekundárního vzdělávání. Má charakter buď konečné fáze vzdělávání, kdy absolventi přecházejí do trhu práce, nebo slouží jako příprava na postsekundární nebo terciární vzdělávání. (Průcha, 1999, s. 113).

Všeobecné a odborné vzdělávání.

Mezinárodní trendy ve vyšším sekundárním vzdělávání :

demokratizace vzdělávání

proporce mezi všeobecným a odborným vzděláváním

srovnání kurikula

srovnání vzdělávacích výsledků v českých a zahraničních středních školách.

Úkoly : V čem spočívá demokratizace vyššího sekundárního vzdělávání ?

Charakterizujte specifické typy vyššího sekundárního vzdělávání (v Dánsku, Ve Francii, v Maďarsku, v Německu a ve Švédsku). V čem spatřujete jejich klady a zápory?

Literatura : PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha : Portál, 1999, 319 s.
ISBN 80-7178-290-4

14. Terciární a vysokoškolské vzdělávání

Mezinárodní terminologie nepoužívá pojem vysokoškolské vzdělávání, ale operuje s pojmem terciární vzdělávání. (Průcha, 1999, 141)

V klasifikaci ISCED se terciární vzdělávání dělí do těchto úrovní :

- **ISCED 5, první stupeň terciárního vzdělávání**, nesměřuje přímo k vědecké kvalifikaci. Zahrnuje většinou programy bakalářského a magisterského studia a vzdělávání na vyšších odborných školách.
- **ISCED 6, druhý stupeň terciárního vzdělávání**, směřuje k vědecké kvalifikaci. Zahrnuje doktorské studijní programy, resp. vědeckou přípravu.

ISCED 5 je členěno na sektory : a) neuniverzitní terciární vzdělávání
b) univerzitní terciární vzdělávání

Úkoly : Charakterizujte neuniverzitní terciární vzdělávání. Uveďte, jakou má podobu v ČR a srovnajte se zahraničím.

V čem spočívá složitost mezinárodní komparace terciárního univerzitního vzdělávání ?

Jaké jsou podmínky přístupu k vysokoškolskému vzdělávání v různých zemích ?

Proč je nutno ve většině zemí uplatňovat při přijímacím řízení tzv. numerus clausus ?

Srovnajte oborovou strukturu českého a zahraničního terciárního vzdělávání.

:

Literatura : PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha : Portál, 1999, 319 s.
ISBN 80-7178-290-4

15. Vzdělávání dospělých a distanční vzdělávání

Základní vzdělávání dospělých – doplnění vzdělání, které nebylo realizováno

v dětství.

Pokračovací, kontinuální vzdělávání dospělých, všeobecné nebo odborné, též **další vzdělávání**.

Má několik forem a obsahových typů : **další profesní vzdělávání**
vzdělávání (studium) při zaměstnání
distanční studium

Úkoly : Charakterizujte jednotlivé formy a obsahové typy dalšího vzdělávání dospělých.

Popište historii distančního vzdělávání.

Uved'te příklady distančního vzdělávání ve Francii, Norsku a Polsku. Podrobněji se věnujte Otevřené univerzitě v Británii a v Nizozemí.

Jaký je stav distančního vzdělávání na českých vysokých školách ?

V čem vidíte klady nebo hlavní úskalí distančního vzdělávání pro studium učitelství 1. stupně ZŠ ?

Literatura : PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha : Portál, 1999, 319 s. ISBN 80-7178-290-4

16. Vzdělávání a sociální stratifikace Vzdělávání a trh práce

Úkoly :

Prostudujte 8. a 9. kapitolu z knihy J. Průchy Vzdělávání a školství ve světě a odpovězte na následující otázky.

Strukturu společnosti tvoří různé sociální vrstvy (třídy). Na základě kterých znaků je lze vymezovat ?

Co se považuje za charakteristiky sociální diference ?

Jak ovlivňuje dosažené vzdělání sociální status jedince ?

Vysvětlete pojem :*statusy askriptivní a statusy získané, rovnost příležitostí ke vzdělávání.*

Jaký je vliv sociálního původu na vzdělávání jedince ? Vysvětlete, co znamená pojem *autoreprodukce vzdělání a mezigenerační vzdělanostní mobilita.*

Co je to *elitní vzdělávání* ?

Jak ovlivňují ekonomické tlaky oblast vzdělávací politiky?

Jaké jsou přechody mládeže ze školy do práce v zemích OECD ?

Jak ovlivňuje úroveň vzdělání nezaměstnanost lidí ?

Literatura : PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě.* Praha : Portál, 1999, 319 s.
ISBN 80-7178-290-4

17. Školní neúspěšnost v mezinárodní komparaci

Ukazatele školní neúspěšnosti :

předčasné ukončení vzdělávání

opakování ročníku

absence

neúspěšnost při hodnocení výkonů během školního roku

nedostatečná úroveň vzdělání

výkony nedostačující k získání závěrečného certifikátu

Úkoly : Co chápeme pod pojmem školní neúspěšnost ?

Jaká je souvislost mezi ukončeným (či neukončeným) vzděláním mládeže a uplatněním na trhu práce ?

Jak je na tom ČR ve srovnání s jinými zeměmi v počtu neúspěšných žáků?

Jaké jsou příčiny způsobující neúspěšnost žáků ?

Literatura : PRŮCHA, J. *Vzdělávání a školství ve světě*. Praha : Portál, 1999, 319 s.
ISBN 80-7178-290-4

Kontrolní otázky z obecné pedagogiky

Test A

1. Vysvětlete : výchovné cíle adaptační .....

anticipační .....

2 b

2. Co je to **reliabilita** výzkumného nástroje ?

.....
.....

3 b

3. Charakterizujte **pozorování** jako metodu pedagogického výzkumu

.....
.....

3 b

4. Vysvětlete pojem **standardy**.

.....
.....
.....

3 b

5. Co patří mezi **projektivní metody** ?

.....
.....
.....

3 b

6. Vysvětlete didaktický **princip názornosti**.

.....
.....
.....

2 b

7. Které jsou předpoklady **sebevýchovné aktivity jedince** ?

.....
.....
.....
.....

8. Jaké jsou **cíle výchovy mravní, právní a politické** ?

.....
.....
.....

9. Vysvětlete, co znamená, že pedagogika je **věda explorativní**.

.....
.....

10. Vysvětlete pojem **vzdělávání**.

.....
.....
.....

Test B

1. Vysvětlete: výchovné **cíle autonomní** .....
heteronomní .....

2. Co je to **validita** výzkumného nástroje ? .....

3. Charakterizujte **experiment** jako metodu pedagogického výzkumu.

.....
.....
.....

4. Definujte pojem **vzdělávací kurikulum**.

.....
.....
.....

5. Doplňte **druhy pozorování** :

.....
.....
.....
.....

6. Vysvětlete princip **soustavnosti a systematickosti**.

.....
.....
.....

7. Uveďte **formy výchovy** :

.....
.....
.....

8 Jaké jsou cíle výchovy **technické, ekonomické a pracovní** ?

.....
.....
.....

9. Vysvětlete, co znamená, že je pedagogika **věda normativní**.

.....

10. Vysvětlete pojem **edukační prostředí**.

.....
.....

Test C

1. Vysvětlete : Výchovné **cíle materiální formální**

2. Vysvětlete, co je to **reprezentativnost** empirického výzkumu.

.....
.....

3. Charakterizujte **sociometrii** jako metodu pedagogického výzkumu.

.....
.....
.....

4. Vysvětlete pojem : výchova v **širším** slova smyslu
výchova v **užším** slova smyslu

.....
.....

5. Jaké mohou být **druhy otázek** v dotazníku :

.....
.....

6. Co patří mezi **antropogenní činitele** výchovy ?

.....

7. Vysvětlete **princip uvědomělosti**.

.....
.....

8. Definiujte **pojem výchova**

.....
.....
.....

9. Vysvětlete, co znamená, že pedagogika je **věda explanační**.

.....
.....

10. Jaké jsou **cíle výchovy tělesné, zdravotní a pohybové** ?

.....
.....
.....

11. Uveďte, čím se zabývá **obecná pedagogika**. Které jsou její dva problémové okruhy.

.....
.....
.....
.....

12. Čím se zabývají pedagogické disciplíny :

etopedie : .....

tyflogopedie : .....

13. Vysvětlete pojem **validita**.

.....
.....
.....

b14. Vyjmenujte, co patří mezi **výchovné prostředky**.

.....
.....
.....